

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

***Борисова В.А., д.е.н., професор,
Сумський національний аграрний університет***

Підприємець як суб'єкт господарювання діє в певному політичному, економічному та соціальному середовищі. Від їх спрямованості залежить рівень розвитку підприємництва, ступінь його конструктивізму, економічного розвитку країни. Діяльність та розвиток підприємницьких структур завжди пов'язані з невизначеністю та ризиком. Важливим завданням, яке вони вирішують, є мінімізація розміру збитку у зв'язку з ризиковою діяльністю та ризиковими вкладеннями. Кожній підприємницькій структурі притаманний той вид ризику, який найчастіше випливає із специфіки її діяльності, що визначає економічну стратегію запобігання ризику. Управління ризиками – специфічна галузь менеджменту, яка потребує певних знань щодо діяльності підприємств, страхової справи, аналізу господарської діяльності, застосування математичних методів оптимізації економічних задач. Діяльність підприємця щодо управління ризиком спрямована на захист власного підприємства від ризику, який ставить під загрозу розмір прибутку та платоспроможність. Більш того, стає проблематичним вирішення основного завдання підприємця – в залежності від ситуації відібрати оптимальний проект, враховуючи при цьому, що чим більший розмір очікуваного прибутку, тим більший розмір ризику. Якісне управління ризиком збільшує можливості підприємця щодо отримання прибутку, ведення беззбиткового бізнесу, підвищення конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг.

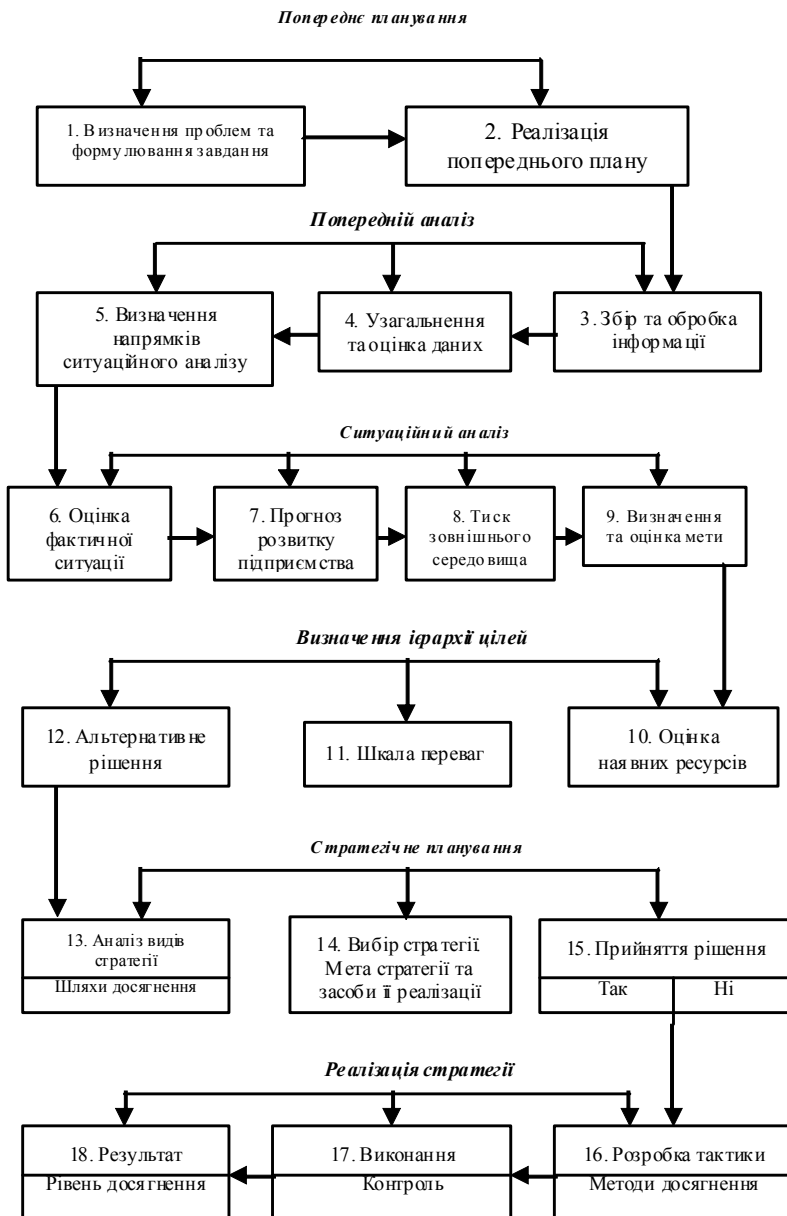
Вихідним методичним положенням при визначенні складових підприємницького середовища є забезпечення можливостей здійснення підприємницької функції, насамперед новаторсько-координуючої при задоволенні суспільних потреб. Стратегічне управління розвитком пов'язане з постановкою цілей підприємства і підтримкою певних взаємовідносин з оточуючим середовищем, які

дозволяють йому досягати поставленої мети та відповідають його внутрішнім можливостям. Потенціал, який забезпечує досягнення цілей підприємства в майбутньому, є одним з кінцевих продуктів стратегічного управління. Не кожний вид продукції та послуг підприємства може бути включений до його потенціалу, а лише ті з них, які були випробувані з точки зору потенційної прибутковості. Це означає, що продукція підприємства, яка створена на базі нових перспективних технологій, має відмінні особливості та буде користуватися попитом на ринку.

Формування стратегії економічного розвитку необхідно проводити на підставі трьох взаємопов'язаних компонентів: суспільних потреб, внутрішніх можливостей виробника і ситуації, яка склалася в галузі. Вивчення суспільних потреб, які з певною імовірністю будуть мати місце в майбутньому, повинно бути вихідним пунктом в розробці будь-якої стратегії підприємства. Але потреби можна задовольнити лише в тій мірі, наскільки це дозволяють ресурси виробника. Тому раціональна стратегія завжди є компромісом між потребами і ресурсами. Розробка стратегії розвитку підприємства повинна дати відповідь на три основних запитання: які напрями господарської діяльності необхідно розвивати, які існують потреби в капіталовкладеннях та інших ресурсах, яка можливість віддачі за обраними напрямками?

Одним з кінцевих продуктів стратегічного управління є потенціал, який забезпечує досягнення цілей підприємства в майбутньому. Потенціал складається із сировинних, фінансових і людських ресурсів, інформації, виробленої продукції і наданих послуг, набору правил соціальної поведінки, дотримання яких допомагає підприємству досягати своїх цілей. Важливо відзначити, що не кожен вид продукції та послуг підприємства може розглядатися з точки зору потенційної прибутковості.

Другим кінцевим продуктом стратегічного управління розвитком є внутрішня структура та організаційні зміни, які забезпечують чутливість організації до змін у зовнішньому середовищі. Блок-схему моделі розробки стратегії розвитку підприємницької структури зображено на рис. 1.

Рис. 1. Блок-схема моделі розробки стратегії розвитку підприємницької структури

Загострення конкурентної боротьби підвищує роль стратегічного планування в процесі управління розвитком підприємницьких структур. У той же час, динаміка науково-технічного прогресу пред'являє підвищені вимоги до самого процесу управління її розвитком. Значно збільшуються періоди планування; стратегії в галузі досліджень і розробок стають частиною довгострокових планів; до процесів управління включаються всі галузі діяльності підприємства (матеріально-технічне забезпечення, виробництво, фінанси, маркетинг, персонал та інші); до структури довгострокових планів вводять елементи "рухливого" короткострокового планування.

Особливістю управлінського розвитку, який здійснюється у межах стратегічного менеджменту, є те, що він реалізується не тільки керівниками підприємства, але й безпосередніми виконавцями. В цьому полягає його відмінність від традиційних підходів до планування, коли розробка стратегій та їх реалізація виконувалися різними підрозділами. Це визначає ряд вимог до побудови системи, що моделюється. Одна з таких базових вимог полягає в тому, що система, яка моделюється, повинна бути імітаційною системою колективної розробки і прийняття рішень. З іншого боку, реалізація такої системи вносить зміни і в технологію процесів управління розвитком.

Розвиток систем різної природи, в тому числі економічних і виробничо-економічних, можна поділяти на саморозвиток та керований розвиток. Для вирішення проблеми керованого розвитку виробничо-економічними системами, необхідно відокремити спеціальну підсистему управління розвитком, яка забезпечує вирішення всієї сукупності завдань розвитку підприємницьких структур.

Підприємництво є складним явищем, яке в практичній площині включає підприємницьке середовище, особистість підприємця, підприємницьку діяльність. Тому для розвитку підприємництва владним структурам слід спрямовувати свою діяльність у трьох напрямках: створення відповідного ринкового середовища, організацію підприємницьких структур та придання господарській діяльності нового змісту, формування особистостей підприємців.